

piękno natury, stepu, zniewolony człowiek wznosił swojego ducha ku Bogu. Szczególny był również kult maryjny, odmawiano modlitwę różańcową, pamiętano też o innych nabożeństwach maryjnych. Mimo zakazu ludzie potrafili gromadzić się na nabożeństwach majowych, litaniach, nowennach, na Anioł Pański, na godzinkach, czytaniu Pisma Świętego, śpiewach religijnych. W łagrach spotykali się ludzie różnych, narodów, kultur, języków, religii. To wzajemnie przenikanie się religii miało charakter ekumeniczny, wszyscy modlili się w swojej wierze do Boga. Owocem modlitwy była nadzieja, utrata nadziei oznaczała w tych warunkach szybką śmierć. Świadectwa zesańców uka-

zuja, że to właśnie modlitwa ustrzegła ich przed wieloma nieszczęściami czyhającymi na nich na tej nieludzkiej ziemi.

Autor analizuje doświadczenie Boga, odwołując się do myśli filozoficzno-teologicznej, teologii po Austwitz, myśli teologów i filozofów katolickich, koncepcji cierpienia w ujęciu Jana Pawła II. To doświadczenie Boga w obliczu ekstremalnej rzeczywistości doprowadza do powszechnie znanej konkluzji, że tyle wiemy o sobie, ile nas sprawdzono. Nie zmienia to jednak faktu, że literatura łagrowa pokazuje, do czego jest zdolny człowiek, gdy zwycięża zło, bo przecież to „człowiek człowiekowi zgotował ten los”

Renata Dulian

František Trstenský, *Aby si poznal spoľahlivosť učenia.*
Úvod do Nového zákona, KBD Svit 2006, stron 92

Katolickie Dzieło Biblijne na Słowacji jako swoją dwudziestą drugą pozycję wydało zwięzle napisaną, ale obejmującą obszerną problematykę, książkę ks. Františka Trstenský'ego poświęconą wprowadzeniu do Nowego Testamentu.

Autor tej pozycji, asystent w Instytucie Teologicznym w Spisskiej Kapitule, będącym częścią Wydziału Teologicznego Katolickiego Uniwersytetu w Rużomberoku na Słowacji, po studiach licencjackich w Jerozolimie ukończył doktorat z teologii biblijnej na Papieskiej Akademii Teolo-

gicznej w Krakowie pod kierunkiem piszącego te słowa w roku 2006. W tym samym roku wydał omawiany podręcznik do Nowego Testamentu, co jest dobrym prognostykiem odnośnie do jego przyszłej kariery naukowej.

W tytule pracy autor nawiązuje do Prologu Ewangelii według św. Łukasza i cytuje jego słowa: „abyś się mógł przekonać o całkowitej pewności nauk” To przekonanie będzie budowane przede wszystkim przez ukazanie informacji o politycznym, religijnym i społecznym środowisku, w jakim powstawały teksty Nowego Testamentu.

Autor rozpoczyna od krótkiego słownikowego wyjaśnienia niektórych pojęć, do których później będzie nawiązywał. Z dydaktycznego punktu widzenia takie rozpoczynanie wykładu może być bardzo pożyteczne.

Pierwsza część rozważań poświęcona jest wszechstronnemu objaśnieniu pojęcia ewangelii, najpierw od strony terminologicznej w Starym i Nowym Testamencie, a następnie w odniesieniu do tych szczególnych ksiąg Nowego Testamentu, które nazywamy Ewangeliami, czyli orędziami Dobrej Nowiny.

Następnie autor omawia Ewangelie synoptyczne, tłumacząc tak zwany problem synoptyczny polegający na pogodzeniu podobieństw i niepodobieństw trzech pierwszych Ewangelii kanonicznych. Podobieństwa wynikają ze wspólnych źródeł, różnice natomiast z własnych założeń Ewangelistów. Autor szczególnie omawia liczne hipotezy tłumaczące zależność literacką poszczególnych Ewangelii.

Po tych rozważaniach umieszczono w książce zarys sytuacji politycznej, w jakiej powstał Nowy Testament, słusznie cofając się aż do Aleksandra Wielkiego, gdyż od niego rozpoczęła się cała epoka, stanowiąca kulturowe tło i historyczne zakorzenienie pism nowotestamentalnych. Ten historyczno-polityczny przegląd autor kończy na upadku powstania Bar Kochby, które dla judaizmu, w łonie którego powstał Nowy Testament, jest momentem zamykającym definitywnie omawianą epokę.

Na tym tle zarysowano orientacje i prądy religijne, których odbicie znaj-

dujemy szczególnie na kartach Ewangelii, ale także innych ksiąg Nowego Testamentu.

Liturgia świątynna i synagoga, święta i instytucje religijne – to kolejny temat omawianej książki. W osobnym rozdziale autor rozwinął pouczenie o świątyni jerozolimskiej i jej miejscu w pouczeniu pism Nowego Testamentu. Ostatnim zagadnieniem poruszonym w książce jest sytuacja społeczna, w ramach której omówione zostały między innymi pozycja kobiety i małżeństwo.

Przegląd problematyki zawartej we wprowadzeniu przedstawionym przez ks. Trstenský'ego upoważnia nas do wysnucia wniosku, że książka rzeczywiście może spełnić rolę, jaką jej przeznaczono i stać się prawdziwym wprowadzeniem do lektury Nowego Testamentu, oraz przekonać o pewności nauk, które zostały zawarte w księgach natchnionych.

Kilkanaście lat temu po wyzwoleniu się Słowacji spod władzy totalitarnej na naszej Akademii wielu słowackich kapłanów stawiało pierwsze kroki na drodze naukowej, dziś są już profesorami, a równocześnie rośnie na Słowacji młodsze pokolenie pracowników naukowych. O ich kwalifikacjach i możliwościach świadczy omawiana pozycja, która jest jedną z wielu, jakie ukazują się u naszych południowych sąsiadów. Cieszą nas ich osiągnięcia i dziękujemy Bogu, że w pewnym czasie mogliśmy im podać pomocną rękę. Rzucaliśmy ziarna w żyzną glebę, bo wydaje stokrotny plon.

Ks. Tomasz Jelonek